

Початок європейського шляху України

Угода про асоціацію з ЄС: очікуємо масштабних змін у праві

Данііл Федорчук,
старший юрист
МЮФ Gide Loyrette Nouel

27 червня 2014 р. Україна спостерігала у прямому ефірі відеопомпу подію: новообраний Президент Петро Порошенко у присутності лідерів європейських держав поставив свій підпис під Угодою про асоціацію між Євросоюзом та Україною. Ця Угода дійсно є найбільш фундаментальним документом з усіх, що колись були укладені Україною, і за своїм обсягом значно перевищує досі чинну Угоду про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС (1994 р.), яка має припинити свою дію із набранням чинності Угодою про асоціацію.

Про те, які можливості для України відкриває підписання Угоди про асоціацію, було написано вже багато. Але мало хто може похизуватися тим, що хоча б бачив повний текст Угоди з усіма додатками (кілька тисяч сторінок), не кажучи вже про те, що ретельно вивчив цей документ.

Угода складається з кількох розділів (частин), які підписувалися Україною поступово: загальна (встановлення загальних принципів співробітництва), політична, співробітництво у сфері правосуддя, свободи та безпеки, а також найважливіша, центральна частина Угоди – економічна.

В економічній частині Угода значною мірою базується на сис-

темі угод Світової Організації Торгівлі (СОТ), членами якої є і всі країни ЄС (включно із самим ЄС як окремим суб'єктом), і Україна (з 18.05.2008). Водночас Угода про асоціацію набагато ширша за змістом і охоплює сфери, які виходять за межі угод СОТ – вона встановлює принципи політичного співробітництва, кооперації у сфері правосуддя, культури, охорони здоров'я, наближення України до правил ЄС у сферах стандартизації, конкуренції, державних закупівель, захисту прав споживачів.

Найближчою дуже амбітною економічною метою Угоди є поетапне створення зони вільної торгівлі між усіма державами-членами протягом щонайбільше 10 років з моменту набрання Угодою чинності. Причому положення цього документу застосовуються до торгівлі не лише «матеріальними» товарами, але й послугами, до електронної комерції, а також створення і діяльності підприємств (встановлення правової присутності) на території інших держав-членів. Крім того, положення Угоди поширюватимуться на такі суміжні сфери, як усунення технічних (немитних) бар'єрів у торгівлі, працевлаштування іноземного персоналу, захист прав споживачів, охорона здоров'я тощо.

Згідно з Угодою, Україна взяла на себе істотні зобов'язання по приведенню свого законодавства у численних сферах, де відбуватиметься гармонізація, у відповідність до стандартів і чинного законодавства ЄС.

Встановлюючи національний режим у сфері торгівлі товарами як загальне правило, Угода, тим не менше, дає країнам-членам право за певних умов запроваджувати захисні заходи (safeguards) для захисту внутрішнього ринку та національного товаровиробника від надмірного імпорту. Так, Україна одержала право на запровадження додаткового мита на імпортовані пасажирські автомобілі, якщо обсяг їх імпорту перевищуватиме граничні показники, зазначені в Угоді, і за умов проведення дослідження ринку та консультацій з ЄС.

Серед іншого, в Україні виникають і такі зобов'язання, як зни-

ження імпортного мита на певні види товарів до рівня, передбаченого додатками до Угоди; усунення будь-яких технічних бар'єрів у торгівлі та вимог щодо маркування, що створюють непотрібні перешкоди вільній торгівлі; приведення протягом перехідного періоду (від 1 до 3 років) процедур стандартизації, метрології, акредитації, оцінки відповідності та ринкового нагляду у відповідність із технічними регламентами та правилами ЄС.

У питаннях торгівлі послугами сторони домовилися надати одна одній доступ на внутрішні ринки для надання послуг на рівні, не нижчому, ніж зазначено у зобов'язаннях кожної країни. Наприклад, у сфері юридичних послуг переважна більшість країн-членів ЄС закріпила спеціальні умови для здійснення такої діяльності. Найчастіше це складення професійного (адвокатського) іспиту (що, як правило, передбачає вільне володіння місцевою мовою) та наявність місцевого громадянства.

вимоги щодо належної кваліфікації осіб, які надають послуги (це стосується, зокрема, і юристів).

У зв'язку з прийняттям Угоди ринок очікує підвищення прозорості діяльності Антимонопольного комітету України, зокрема, у питаннях накладення штрафів за порушення, а також усунення надмірних вимог у сфері одержання дозволів на концентрацію (що практично означатиме, передусім, підвищення мінімальних порогів для звернення за таким дозволом).

У цілому підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС з юридичної точки зору є початком справжньої революції у регулятивній сфері, яка вимагатиме масової заміни вітчизняних законів на нові правові акти, гармонізовані із законодавством ЄС.

Угода покликана перебудувати економіку України та вивести її на якісно новий – європейський рівень, підвищити конкурентоздатність продукції українських виробників та відкрити для них ринки Європи, а для європейських ком-

Встановлюючи національний режим у сфері торгівлі товарами як загальне правило, Угода, тим не менше, дає країнам-членам право за певних умов запроваджувати захисні заходи

Крім того, відповідно до Угоди, Україна буде зобов'язана надати європейським країнам національний режим у питаннях створення та діяльності дочірніх підприємств та представництв, а європейські країни зобов'язуються надати такий самий режим компаніям з України на своїй території.

Ще одне важливе положення: європейські та українські компанії одержують право безперешкодно приймати на роботу громадян, відповідно, України та країн ЄС, якщо вони є ключовим персоналом. Таким вважаються старші посадові особи, менеджери та спеціалісти, тобто працівники з незвичайними знаннями, важливими для виробництва, експлуатації машин тощо. Разом із тим, навіть для таких працівників можуть діяти спеціальні візові та імміграційні вимоги.

Також очікується значне спрощення процедур ліцензування надання послуг, хоча кожна країна залишає за собою право висувати

паній – український ринок. Водночас виконання Угоди вимагатиме масштабних змін в українському законодавстві, інакше вона залишатиметься здебільшого збіркою рекомендацій, оскільки містить не так багато норм прямої дії – вона, скоріше, пропонує алгоритм дій, тобто є рамковою угодою.

Очевидно, що у перші роки її дії не уникнути нестиксовок та невідповідностей між численними новоприйнятими нормативними актами та технічними регламентами. Але буде недостатньо просто переписати європейські документи українською та запровадити їх шляхом формального прийняття. Успішне застосування нових норм вимагатиме прищеплення кожному чиновникові та учасникові ринку розуміння європейських правових принципів та цінностей – того самого *acquis communautaire*, адаптуватися до якого Україна намагатиметься вже 10 років, з 2004 р.

GIDE

GIDE LOYRETTE NOUEL